

АГУУЛГА

Бүлэг нэг.Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө.....	2
Зорилго, хамрах хүрээ.....	2
Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө.....	3-13
Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө.....	14
Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө.....	15
Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө.....	16
Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө.....	16
Осол эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөө.....	18
Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө.....	20
Байгаль орчны удирдлагын тогтолцоо.....	21
Олон нийтийн хамтын ажиллагаа.....	23
Байгаль орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр.....	23
БОМТ-г хэрэгжилтийн нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь.....	31

ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ

Хүснэгт 1. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний зардал.....	2
Хүснэгт 2. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө.....	4
Хүснэгт 3. Тэр бум мод үндэсний хөдөлгөөний арга хэмжээ.....	
Хүснэгт 4. Ногоон байгууламж, ойн зурвас байгуулах ажлын зардал.....	15
Хүснэгт 5. Хийгдсэн ажлын зардал.....	16
Хүснэгт 6. Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө.....	18
Хүснэгт 7. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр.....	25
Хүснэгт 8. БОМТ-г тайлагнах хуваарь.....	31

ЗУРГИЙН ЖАГСААЛТ

Зураг 1. Ногоон байгууламж.....	14
Зураг 2. Орчны хяналт шинжилгээ явуулах цэгийн байршил.....	30

Бүлэг.Хоёр Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

Зорилго, хамрах хүрээ:

Могойн голын чулуун нүүрсний ордыг ил аргаар ашиглах төслийн үйл ажиллагааг байгаль орчинд сөрөг нөлөөлөл багатай хэрэгжүүлэх, байгалийн нөөцийг зүй зохистой ашиглах, байгаль орчныг хамгаалах үүргийг төсөл хэрэгжүүлэгч хүлээнэ. Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээгээр тогтоогдсон төслийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, арилгах арга хэмжээг тусгасан байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө (БОМТ) нь энэхүү байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний тайлангийн салшгүй нэг хэсэг байна.

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний зорилго нь төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэрийн байгаль орчныг хамгаалах, байгалийн баялгийг зүй зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх, нөлөөллийн үнэлгээгээр тогтоогдсон сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, урьдчилан сэргийлэх, төсөл хэрэгжих орчинд үүсэж болзошгүй сөрөг нөлөөллийн үр дагаварыг илрүүлэх, хянахад оршино.

БОМТ нь Байгаль хамгаалах төлөвлөгөө, Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрөөс бүрдэнэ. Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөнд байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, арилгах арга хэмжээ, дүйцүүлэн хамгаалал хийх, нөхөн сэргээлт хийх, тэдгээрийг хэрэгжүүлэх хугацаа, шаардагдах зардлыг тусгасан. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт төслийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг хянах, шинжилгээ хийх, үр дүнг тайлагнах, түүний хэрэгжүүлэх арга зүй, хугацаа, давтамж, шаардагдах зардлыг тусгасан.

Хүснэгт 1. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний зардал:

№	Зардлын утга:	Эхний жилийн зардал мян.төг
1	Байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний ажлын зардал	9000.0
2	Осол эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөөнд тусгасан зардал	800.0
3	Хог хаягдлын менежментээр хийгдэх ажлын Зардал	1000.0
4	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	6500.0
5	Биологийн олон янз байдлын дүйцүүлэн хамгаалах төлөвлөгөө	6250.0
4	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн зардал	3660. 0
5	Удирдлага зохион байгуулалтын ажлын зардал	1000.0
6	Түүх соёл шинжлэх ухааны дурсгалт зүйлд зарцуулах болзошгүй зардал	2500.0
7	Тэрбум мод арга хэмжээний зардал	10 000.0
8	Нүүлгэн шилжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө	1500.0
Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардлын дүн		42 210 000 Мян.төгрөг

Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө:

Байгаль орчинд нөлөөлж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг Тоосжилт бий болгох гол эх үүсвэрүүдээс урьдчилан сэргийлэх, Машин техникээс ялгарах хорт хийн агууламжийг тогтмол хянаж, утаа ихээр гаргаж буй машин механизмыг үйл ажиллагаанд ашиглахгүй байх, засвар үйлчилгээг хийх .

- Уурхайн авто замуудыг дулааны улиралд болон тоос ихээр босох үед усалгаа хийж чийгшүүлэх зэрэг арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх, 10м/с ээс дээш салхитай үед газар шорооны ажил хийхгүй байх.
- Нефтийн бүтээгдэхүүн хадгалах технологийн горимыг чанд даган мөрдөж ажиллах, асгаралт болсон тохиолдолд саармагжуулах арга хэмжээг авах,
- Нүүрс түр хадгалах нүүрсний агуулахын талбайн захаар салхины торон өндөр хаалт хийж, нүүрсний тоос хийсэж орчныг бохирдуулахаас хамгаалах
- Уурхайн гадаад , дотоод тээвэрлэлтийн гол замын сүлжээ, маршрутыг тогтоох, замыг сайжруулсан хайрган хучилтай болгох, цаашид арчилж тордох

Карьер үүсгэх, ачилт, тээвэрлэлтийн үед:

- Хөрс хуулсан талбай болон эвдрэлд орсон газрын боломжтой хэсгийг нь тухай бүрт нь үржил шимт хөрсөөр хучиж, ургамалжуулах
- Уурхайн ажлын талбай, дотоод шороон замыг үйл ажиллагааны туршид усаар чийглэж байх, зарцуулсан усны бүртгэл хөтлөж байх.
- Уурхайн дотоод, гадаад замыг тогтмол засч сайжруулах, хатууруулагч бодис болон шинэлэг технологийг нэвтрүүлэх.
- Замын тэмдэг тэмдэглэгээ хийх, уурхайн дотоод замд тээврийн хэрэгслийн хурдыг хязгаарлах
- Шаардлагагүй олон салаа зам гаргахгүй байх, тогтсон маршрутаар тээврийн хэрэгслийг зорчуулж байх.
- Байгаль орчны хяналтын цэг бий болгож, орчны эрүүл ахуйн байдлыг сар бүр түгтмол хянаж байх (мэргэжлийн байгууллагаар) мониторинг хийлгэх
- Зөвшөөрөгдөх хэмжээнээс давсан хий , бохирдуулах бодис ялгаруулж буй машин механизм, техник төхөөрөмж хэрэглэхийг хориглох
- Хүнд даацын машин, механизм , техник хэрэгслээс ялгарах хий , утаа зэрэг агаарыг бохирдуулж буй сөрөг нөлөөллүүдийг багасгахын тулд машин техникийн ашиглалт, засвар үйлчилгээг шаардлагын дагуу хийж гүйцэтгэж байх, шаардлага хангахгүй байгааг нь шинэчилж, техникийн аюулгүй ажиллагааг мөрдөж ажиллах.

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө:

Хүснэгт 2. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө:

№	Гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, арилгах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Нэгж өртөг, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах стандарт, аргачлал
Агаарын чанар						
1	Газар шорооны ажлын үед агаарт тоосжилт үүсэх	Тоосжилтыг бага байлгахын тулд машин техникийн хурдыг багасгах, зөвшөөрсөн замаар хөдөлгөөнд оролцох, тэмдэг тэмдэглэгээг хатуу мөрдөх	Төслийн талбайн хэмжээнд	500.0	Төсөл хэрэгжих хугацаанд	Агаарын тухай хууль, Агаарын бохирдлын [1]төлбөрийн тухай хууль MNS4585:2007 Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага, MNS5885:2008 Агаарт байх бохирдуулах бодисын хүлцэх хэм хэмжээ. Техникийн ерөнхий шаардлага, MNS5919:2008 MNS6063:2010 Агаарын чанар – Хот суурин газрын гадаад орчны агаарт байх бохирдуулах бодисын хүлцэх хэм хэмжээ, MNS4990:2000
2	Машин техникийн ашиглалтаас агаар бохирдуулагч хорт хий ялгарах	Ажлын байрны салхивч, агааржуулагчийг тогтмол шалгаж, эвдрэл гарсан тохиолдолд цаг алдалгүй засаж сайжруулж байх	Үйл ажиллагааны зардалд тусгагдсан.			
3		Тээвэрийн хэрэгслүүдийг техникийн үзлэгт оруулж, ялгаруулж буй хорт хийн түвшинд хяналт тавих,засвар үйлчилгээг тогтмол хийх,				
5	Төслийн үйл ажиллагаанаас агаарын чанарт өөрчлөлт орох, агаар бохирдох	Орчны болон ажлын байрны агаарын бохирдлын байдалд тус тус шинжилгээ хийлгэх, жилд 2 удаа	Төслийн талбайн орчим	1000.0	Жилд 1удаа	

НИЙТ			Усан орчин			
1	усны нөөцийн хомсдол, түвшний бууралт	Унд ахуйн усны хэрэглээг тогтмол шинжилгээ хийлгэх, ашиглах усны төлбөр тооцоог холбогдох байгууллагад Төлөх	Төслийн талбайн хэмжээнд	Үйл ажиллагааны зардалд тусгагдсан.	Жил бүр	Ус ашиглалт, хэрэглээг тоолууржуулах журам MNS OIML R 49-1:2012 Усны тоолуур хэмжилзүйн техникийн шаардлага MNS0900:2018 Ундны ус. Эрүүл ахуйн шаардлага, түүнд тавих хяналт MNS4943:2011 Хүрээлэн буй орчинд нийлүүлэх цэвэршүүлсэн бохир ус. Ерөнхий шаардлага, Усны бохирдлоос хамгаалах журам, БОЯ-ны сайд, ЭМНХЯ- ны 1997 оны 143А, 352/А тоот хамтарсан тушаалын 2.3.5 хавсралт, гадаргын усны цэврийн зэргийн ангилал
2		Ажиллагсдад ус хэмнэх арга, усны хэрэглээний талаар мэдээлэл, зааварчилгаа тогтмол өгч байх				
3		Карьерт тогтсон усыг ашиглан зам талбай услах, зүлэг ногоо услахад ашиглах		Үйл ажиллагааны зардалд тусгагдсан		
4				Үйл ажиллагааны зардалд тусгагдсан		
5	Газрын доорх ус бохирдох Халуун усны ус бохирдох,	Ажилчдын ашиглаж байгаа нүхэн жорлонг газрын доорх ус бохирдуулахгүй байхаар доторлож цементлэх, бохирыг зориулалтын тээврийн хэрэгслээр соруулах		Үйл ажиллагааны зардалд тусгагдсан		
6						

№	Гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, арилгах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Нэгж өртөг, мян.төг	Хэрэгжүүлэх ба хугацаа давтамж	Баримтлах стандарт, аргачлал
7	Усны түвшин татрахаас урьдчилан сэргийлэх	Худгийн усны түвшинд, хяналт хийх, ус хамгаалах чиглэлээр сум орон нутагтаа хамтран ажиллах, гүний худаг эвдрэл гарсан тохиолдолд зөөврийн худагт ус хийх. Ажилчдын ундны усанд эрүүл ахуйн шаардлага хангасан зориулалтын цэвэр усны сав суурилуулж тавих - Усны дүгнэлт гаргуулах - Усны гэрээ хийх,	Төслийн талбайн ойр орчимд	Дотоод үйл ажиллагааны зардал		БОНХАЖ-сайдын Нэгж бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, ажил гүйцэтгэх, үйлчилгээ үзүүлэхэд зарцуулах усны норм батлах тухай “2015 оны 07 дугаар сарын 30-ны өдрийн А-301 дугаар тушаал” Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд, ЭМ ийн сайдын 2009 оны 3 дугаар сарын 9-ны өдрийн 51= 75 дугаар хамтарсан тушаалын 1-р хавсралт
НИЙТ						
Хөрсөн бүрхэвч						
1	Үржил шимт хөрстэй бэлчээрийн нөөц Багасах	Машин техник үйлчилгээ, засварыг тусгайлан бэлтгэсэн талбайтай болгох	Төслийн талбайн хэмжээнд	500.0	Төсөл хэрэгжих хугацаанд	Хөрс хамгаалах, цөлжилтөөс сэргийлэх тухай хууль, Газрын тухай хууль MNS 4598:2011
2	Хөрсөн бүрхэвч ахуйн хаягдал болон шатах тослох материалаар бохирдох	Хөрсний шинжилгээг орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт заасан хугацаанд хийлгэх. Тос тосолгооны материал зориулалтын саванд хийх, тусгай тэмдэглэл хөтлөх		Дотоод үйл ажиллагааны зардалд	Төсөл хэрэгжих хугацаанд	Автотээврийн хэрэгслийн техникийн байдалд тавих ерөнхий шаардлага MNS5914:2008 Эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлтийн нэр томьёо, тодорхойлолт,

№	Гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, арилгах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Нэгж өртөг, мян.төг	Хэрэгжүүлэх ба хугацаа давтамж	Баримтлах стандарт, аргачлал
3	Хөрсний элэгдэл, эвдрэл үүсэх	Уурхайн хил хязгаарын тэмдэгжүүлэлтийг сайжруулах, олон салаа зам гаргахгүй байхаар тэмдэглэгээг байршуулах	Төслийн талбай болон ойр орчимд	1000.0	Төсөл хэрэгжих хугацаанд	MNS5915:2008 Уул уурхайн үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаагаар эвдэрсэн газрын ангилал MNS5917:2008 Уул уурхайн үйлдвэрийн үйл ажиллагаагаар эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлт MNS5916:2008 Газар шорооны ажлын үеийн үржил шимт хөрс хуулалт, хадгалалт MNS5918:2008 Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах техникийн шаардлага MNS5850:2008 Хөрс бохирдуулагч бодис, элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ MNS5546:2005 Бэлчээрийн газрын хөрсний элэгдэл, эвдрэл, ургамлын талхлагдлыг тогтоох ерөнхий шаардлага
4	Хөрсний бохирдол бий болох	Хатуу хог хаягдлыг эмх цэгцтэй хадгалах		2000.0		
5	Ил уурхай, овоолгууд, хаягдлын хуримтлалууд болон бусад	Тухайн бүс нутагт уурхайн болон түүний дэд бүтцийн байгууламжуудтай холбогдон бий болсон газрын эвдэрлүүдийг багасгах		Үйл ажиллагааны зардалаас		

6	холбогдох байгууламжийн үйл ажиллагааны улмаас газрын хэлбэр, төрхөд өөрчлөлт орох. Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнөөс хөрсний элэгдэл үүсэх, тоосжилт үүсэх	Хүнд машин техник зорчих хэсгийн замын хэсэгт усалгаа хийх Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний хурдыг тохируулах, тогтоосон маршрутын дагуу тээвэрлэлт хийлгэх	Төслийн үйл ажиллагаан ы явцад	1500.0	Төсөл хэрэгжих хугацаанд	
	НИЙТ			6500.0 мян.төгрөг		

№	Гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, арилгах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Нэгж өртөг, мян.төг	Хэрэгжүүл эх хугацаа ба давтамж	Баримтлах стандарт, аргачлал
Ургамлан нөмрөг						
1	Уурхайн хөрс хуулалт, шимт хөрсний овоолго; Хүдэр олборлолт; Хүдрийн бутлалтын үйл ажиллагаа; Тээвэрлэлтийн улмаас ургамлан талхлагдаж, устгах	Ажилчдын байрны ойр орчмын ногоон байгууламжийн талбайг арчлах тордох	Төслийн талбай болон ойр орчимд	Үйл ажиллагааны зардалд тусгагдсан	Төсөл хэрэгжих хугацаанд	Байгалийн ургамлын тухай хууль Ургамал хамгааллын тухай хууль MNS5918:2008 Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах техникийн шаардлага
2	Газар шорооны ажлын явцад үүссэн тоос, суларсан хөрс, овоолгын шороо хийсч тоосжилт үүсэх, ургамлан нөмрөг шороо тоосонд дарагдах	Ургамлан нөмрөгийг сэргээн сайжруулах орчны тоос дарах зорилгоор тодорхой хугацаагаар чийглэх		Үйл ажиллагааны зардалд тусгагдсан		MNS5546:2005 Бэлчээрийн газрын хөрсний элэгдэл, эвдрэл, ургамлын талхлагдлыг тогтоох ерөнхий шаардлага
3	Ургамлан нөмрөг талхлагдах, ургамлын ургац Багасах	Тоос босохоос урьдчилан сэргийлэх		Үйл ажиллагааны зардалд Тусгагдсан		
Амьтны аймаг						

№	Гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, арилгах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Нэгж өртөг, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах стандарт, аргачлал
1	Уул уурхайн үйл ажиллагаанаас амьтны аймгийн тоо, толгой буурах, дүрвэх, амьтдын амьдрах орчин доройтох, тархац нутаг багасах	- Биологийн төрөл зүйл ,амьтны аймгийн мониторингийн судалгаа , - Төлөв байдал , чанарын захиалгат хянан баталгааны ажлын тайлан - Тэсийн голын эхийн намгархаг газрын өөрчлөлтийг судлах ,	Тусгай хамгаалалтын захиргаатай хамтран ажиллах	Компани үйл ажиллагааны зардалд тусгагдсан ,	Улирал тутамд	Амьтны тухай хууль Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль
2						
3						
4					Зун, намар (идэвхт амьдралын шатанд нь)	
5	Уурхайн болон дэд бүтцийн үйл ажиллагаа, ашиглалттай холбоотойгоор амьтны аймгийн амьдрах орчин Хязгаарлагдах	Төслийн нутаг дэвсгэрт,ойр орчинд амьдарч буй зэрлэг ан амьтдын усны эх үүсвэр болох, тэсийн голын усны нөөцийг тогтоон, судлах	Төслийн талбайн ойр орчимд	1500.0	Үйл ажиллагааны туршид	
6	Технологи болон хүний үйл ажиллагаагаар бий болсон орчинтой холбоотой	Шатах, тослох материалыг зориулалтын саванд хадгалах,	Төслийн талбайн хэмжээнд	Үйл ажиллагааны зардалд тусгагдсан		

№	Гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, арилгах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Нэгж өртөг, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах стандарт, аргачлал
		Тос шингэн орчинд асгарч алдагдахаас сэргийлэх,				
7	Хууль бусаар ан, агнуур хийх	Ажилчид болон төсөлтэй холбоотойгоор төслийн талбайд ирэх хүмүүст хууль бус ан агнуурын тухай сануулга, өгч хууль тогтоомжийг танилцуулан ан агнуур хийлгэхгүй байх арга хэмжээ авах	ТХЗахиргаатай хамтран ажиллах	1000.0		
Түүх, соёлын үнэт зүйлс						
1	Уурхайлалтын ажлын явцад газрын хэвлийгээс шинээр олдвор илрэх	Газрын хэвлийг ашиглах явцад түүх, соёлын дурсгалт зүйл илэрвэл ажлаа зогсоож энэ тухай сумын Засаг дарга, цагдаагийн болон уг асуудлыг эрхэлсэн эрдэм шинжилгээний байгууллагад нэн даруй мэдэгдэх, Сум орон нутагтаа хамтран түүх соёлын дурсгалт газрыг хамгаалах үйл ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлэн хамтран ажиллах гэрээ байгуулж ажиллах	Төслийн талбайн хэмжээнд	2500.0	Төсөл хэрэгжих хугацаанд	Соёлын өвийг хамгаалах тухай хууль Монгол улсын нутагт археологи, палеонтологийн хайгуул, малтлага, судалгаа хийх журам
		Нийт		2500.0		
Тусгай хамгаалалттай газар нутаг						

№	Гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, арилгах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Нэгж өртөг, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах стандарт, аргачлал
1	Үйл ажиллагаа нь орон нутгийн тусгай хамгаалалттай бүсийн хил заагийг давах, орчныг бохирдуулах	Уул уурхайн үйл ажиллагаа явуулахтай холбоотой болон байгаль орчны хууль, дүрэм, журмыг дагаж, мөрдөн ажиллах	Биологийн төрөл зүйлийг хамгаалахад хамтран ажиллах	Үйл ажиллагааны зардалаас	Төсөл хэрэгжих хугацаанд	Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хууль Соёлын өвийг хамгаалах тухай хууль БСШУ-ны сайдын 2010 оны 5 дугаар сарын 18 өдрийн 222 тоот тушаал
Нийт						
Хүний эрүүл мэндийн нөлөөлөл						
1	Гэнэтийн үер усны аюул	Гэнэтийн үер, усны аюул ослоос сэргийлэх зорилгоор суваг шуудуу татах		120 ажилчидад жилийн хувцасы хэрэглээ үйл ажиллагааны зардал,	Төсөл хэрэгжих хугацаанд	Гамшгаас хамгаалах тухай хууль
2	Цаг уурын тааламжгүй нөхцөлөөс үүдэн даарах, халууцах, даралт ихсэх, хууч өвчин хөдлөх, ханиад томуу хүрэх, хатгалгаа авах зэргээр хүний биед сөргөөр нөлөөлж болзошгүй.	Ажилчдыг каска, респиратор, ажлын хувцас, нүдний шил, чихэвч зэрэг тоос, чимээ шуугианы аюулгүй ажиллагааны хувцас хэрэгслэлээр бүрэн хангаж байх	Уурхайн нийт ажилчид			Хөдөлмөрийн тухай хууль
3	Ажлын байран дахь	Ажилчдын амрах байртай болгох		Үйл ажиллагааны зардалд тусгагдсан		Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль

№	Гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, арилгах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Нэгж өртөг, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах стандарт, аргачлал
	хүчилтөрөгчийн дутагдал, хэт их болон бага гэрэлтүүлэг, уурхайн тэсэлгээ уурхайлалтын ажлын үеийн хэт их чимээ, шуугиан зэрэг нь хүний биед сөргөөр нөлөөлнө.	Байгалийн гэрэлтүүлэггүй агуулах, грашны гарах хаалганы дээр ослын гэрэлтүүлгээр тэмдэг тавих	Ажлын байранд	Үйл ажиллагааны зардалд тусгагдсан	Төсөл хэрэгжих хугацаанд	Ажлын байрны эрүүл ахуйн шаардлагууд
		Шуугианаас хамгаалах хувийн хэрэгслүүдэд чихэвч, дуулга, бөглөө, малгай зэргийг хамааруулах бөгөөд тэдгээр нь шуугианыг 35-40 дБ хүртэл бууруулна.				
4	Уурхайн үйл ажиллагаанаас үүсэх тоос шороо, хорт хий зэрэг нь хүний эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлнө.	Бүх ажилчдыг эрүүл мэндийг мэргэжлийн эмч нарт үзүүлж, мэргэжлээс шалтгаалах өвчний эмчийн хяналтад байлгах Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн сургалт зохион байгуулах	Уурхайн нийт ажилчид			Эрүүл ахуйн тухай хууль Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль
	Сөрөг нөлөөллийн нийт зардал:			9 000.0мян.төгрөг		
Удирдлага зохион байгуулалт						
1	Төслийн үйл ажиллагаатай холбогдуулан байгаль орчны	Байгаль орчны асуудлыг өөрийн ажилтанд хариуцуулж Ажиллуулах	Уурхайн нийт ажилчид	1000.0 Мян.төгрөг	Төсөл хэрэгжих хугацаанд	MNS ISO 14001:2005 Байгаль орчны удирдлагын тогтолцоо, шаардлага, хэрэглэх арга зүйн заавар
2	байгаль орчны	Байгаль орчны жил бүрийн төлөвлөгөөг байгаль орчны				

№	Гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, арилгах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Нэгж өртөг, мян.төг		Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах стандарт, аргачлал
	бодлого тодорхойлох	яамаар батлуулж мөрдөн ажиллах	Уурхайн ажиллагсдадыг хамруулах			Жилд нэг удаа	MNS ISO 14004:2005 Байгаль орчны удирдлагын тогтолцоо, зарчим, тогтолцоо, дэмжих аргачлалын заавар
3		Ажиллагсдад байгаль орчин хамгаалах асуудлаар мэргэжлийн байгууллагын хүмүүс, сум, аймгийн байгаль орчны байцаагч нартай хамран сургалт зохион байгуулах					
	НИЙТ ЗАРДАЛ			1000.0төгрөг			

Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ
Зураг 1. 2026онд Техникийн нөхөн сэргээлт хийхээр төлөвлөсөн.

№	Нөхөн сэргээлтийн зорилт	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нийт зардал	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж
1	Өмнөх жилийн ашиглалтатд өртсөн га талбайд дотоод овоолго хийх,	Техникийн нөхөн сэргээлтийн дотоод овоолго хийх,	М ³	20000	3500.0 мян.төгрөг	7-р сараас 8-р сар
Нийт зардал: 6500.0 мян.төгрөг						

Хөвсгөл аймгийн Байгаль орчны газраас ирүүлсэн 2026 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд дараах саналуудыг тусган хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж байна.

1. Ус ашиглах дүгнэлт гаргуулах, гэрээ байгуулах,
2. Гадаргын усны чанар, химийн найрлага, бохирдолтын судалгаанд үндэслэн Хөвсгөл аймгийн Цэцэрлэг сумын “Жугнай нуур”-ыг сэргээх хамгаалах төлөвлөгөөнд хамтран ажиллах
3. “Тэр бум мод” үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд хэрэгжүүлэх мод тарих ажлыг хашаа, хамгаалалтын арга хэмжээтэйгээр зохион байгуулж, тарьц, суулгацын арчилгаа , усалгааны зардлыг үйл ажиллагааны зардалд тусгасан.
4. СЗДТГ-тай хамтран сумын ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх ажилд оролцох.
5. Биологийн болон техникийн нөхөн сэргээлтийн ажлыг холбогдох хууль тогтоомж, журам, стандартын шаардлагад нийцүүлэн гүйцэтгэж, ажлын явц болон үр дүнгийн талаар сумын Засаг даргын Тамгын газарт тухай бүр мэдэгдэн ,холбогдох актаар хүлээлгэн өгөх,
6. Нийтийн ариун цэврийн байгууламжийг нүхэн жорлон , угаадасны нүх техникийн шаардлага хангасанMNS 4628:2013 стандартад заасны дагуу газрын доорх усны эх үүсвэр , хөрс, агаарыг бохирдуулахгүй хүчилтгэсэн доторлогоотой давтан ашиглах шаардлага хангасан хийц бүхий нэвчилтгүй суурийн нүхтэй байгуулах.

Аймгийн Байгаль орчны газраас ирүүлсэн 2026 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд дараах саналуудыг тусган хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж ажиллахаар дотоод үйл ажиллагааны зардалд тусгалаа

Тэр бум мод үндэсний хөдөлгөөний арга хэмжээний зардал:

Тарималжуулахад шаардагдах үр суулгацын тариалах норм, нормативыг тооцохдоо MNS 5918:2008 ургамалжуулах стандартыг үндэслэсэн бөгөөд газрыг нөхөн сэргээх ажлын зардлын үнэлгэний дагуу тарималжуулах ажлын эдийн засгийн тооцоог гаргалаа. Дээрх зардлын үнэлгээнд зааснаар 1.0 га талбайд мод, бутны суулгац 1500-2500 ширхэг байхаар тооцоолон тарьдаг байна. Энэ норм хэмжээгээр тооцвол, нийт тарималжуулах талбайд 2000 ширхэг модлог ургамлын тарьц шаардагдана. 1 ширхэг модлог ургамлын тарьцын дундаж үнийг энд 2000 төгрөгөөр, арчилгаа, тордолгооны нэг жилийн зардлыг 1 ширхэг суулгацанд 1850 төгрөг байхаар тооцов.

Хүснэгт 3. Тэр бум мод үндэсний хөлгөөнд мод тарих ажлын зардал

Хийгдэх ажил	Хэрэгжүүлэгч	Зардал,мян.төг (жилээр)				
		2026	Хэмжих нэгж/ш	Нийт зардал,мян.төгрөг	Нэг бүрийн үнэ	
Сонгогдсон талбайд мод тарих	Могойн гол ХК Байгаль орчны мэргэжилтэн	2026	Хашааны тор 800м			Үйл ажиллагааны зардалд тусгасан
Ногоон байгууламж нэмэгдүүлэх, мод тарилт хийх,	Могойн гол ХК Байгаль орчны мэргэжилтэн		5000 Мод тарих	10000.0 төгрөг	2000	Үйл ажиллагааны зардалд тусгасан
Нийт				10 000.0төгрөг		

Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө:

Төслийн байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний тайланд дүйцүүлэн хамгаалах шаардлагатай газар нутгийн хэмжээ ба дүйцүүлэн хамгааллын зардлыг тооцож тусгасан. Төслийн барилга байгууламж, дэд бүтцийн байгууламжийг зөв төлөвлөсөн тохиолдолд биологийн төрөл зүйлд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл үүсэхгүй. Тиймээс төслийн барилга байгууламжийн төлөвлөлтөнд дараах шийдлүүдийг оновчтой тусгаж өгсөнөөр биологийн олон янз байдлыг хамгаалах нөхцөл бүрэлдэнэ. Үүнд:

Могойн голын талбайн дүйцүүлэн хамгаалах газрын байршлыг тогтоохын тулд дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлсэн. Үүнд:

- Дүйцүүлэн хамгааллыг тооцоолох програм ашиглан дүйцүүлэн хамгаалах боломжит газрыг тогтоосон. Мөн цаашид биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах төлөвлөгөөг мэргэжлийн байгууллагаар нарийвчлан хийлгэж тус сонгогдсон 2 газарт байгаль орчны суурь судалгааг хийж дүйцүүлэн хамгаалахаар хэрэгжүүлэх ажлыг нарийвчлан боловсруулах шаардлагатай.
- Монгол улсын Шадар сайд, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд, Уул уурхайн хүнд үйлдвэрийн сайд, Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд нарийн хамтарсан 167, А/698, А/336, А242 тушаалын дагуу нэгдсэн арга хэмжээг зохион байгуулах тухай

Засгийн газрын 2020 -2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт туссан уул уурхайн үйл ажиллагааны улмаас эвдэрч, олон жил орхигдсон 8000 га талбайг нөхөн сэргээх зорилтыг хангах, нөхөн сэргээлтийн ажлыг эрчимжүүлэх ажлын хүрээнд Хөвсгөл аймгийн Цэцэрлэг сумын эвдэрсэн газрууд гэмтсэн газруудад нөхөн сэргээлт хийхийг санал болгосон. Цэцэрлэг сумын хогний талбайд биологийн нөхөн сэргээлт хийх, булнайн нурууны тусгай хамгаалалтын захиргаатай хамтран ажиллах.

Хүснэгт 4. Хийгдэх ажлын зардал

№	Материалийн нэр	Тоо/ш	Нэгжийн үнэ	Нийт үнэ Мян/төг
1.	Усны нөөц багадаж байгаа ойр орчмын голын эхийг хашиж хамгаалах,	2га		Үйл ажиллагааны зардал.
2.	Усны түвшин багасаж ,ус ширгэсэн газарт ,эхэнд Ойжуулалт хийх,	2500ш тарыц	2500төгрөг	6250.0 .төг
3.	Хөвсгөл аймгийн Цэцэрлэг сумын 3-р “Жугнай нуур “ багасаж байгаатай холбоотой нуурыг хамгаалах арга хэмжээ авах,			Компаний үйл ажиллагааны зардалаас
Нийт зардал: 6250.0 мян.төг				

Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө:

Лицензийн талбайд нүүлгэн шилжүүлэх айл өрх байхгүй уг уурхайн нь 40 жил үйл ажиллагаа явуулж байгаа болно.

Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөний зардал: 1500.0 мян.төгрөг

Монгол улсын “Соёлын Өвийг хамгаалах тухай” хуулийн 17.10-т зааснаар хот суурин, барилга байгууламж барих, шинээр зам тавих, усан цахилгаан станц байгуулах, ашигт малтмалын хайгуул хийх, ашиглах, зэрэг аж ахуйн үйл ажиллагаа явуулахад зориулан газар олгоход түүх, археологийн мэргэжлийн байгууллагаар урьдчилан хайгуул, судалгаа хийлгэж, түүнээс зөвшөөрөл авна гэсэн зүйл заалтын дагуу мэргэжлийн байгууллагаар хийж гүйцэтгүүлсэн байна. Уг олдворуудыг болзошгүй сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэхийн тулд дор дурдсан арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ.

Үүнд:

- Археологийн олдворуудыг түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалт зүйлийг соёл, шинжлэх ухааны асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллагын зөвшөөрөлгүйгээр хөдөлгөхийг хориглодог бөгөөд үүнтэй холбоотойгоор археологийн олдвор бүхий 7 газарт хашаа хамгаалалт хийж тэмдэгжүүлэн, түүнийг хөндөхгүй байхаар ажиллана.
- Төсөл хэрэгжүүлэх явцад түүх соёлын дурсгалт зүйл нэмж илэрсэн тохиолдолд “Соёлын өвийг хамгаалах тухай” хуулийн 17.12-д зааснаар газрын хэвлийг ашиглах явцад түүх, соёлын дурсгалт зүйл илэрвэл газрын хэвлийг ашиглагч нь ажлаа

зогсоож энэ тухай сум, дүүргийн Засаг дарга, цагдаагийн болон уг асуудлыг эрхэлсэн эрдэм шинжилгээний байгууллагад нэн даруй мэдэгдэнэ.

- Барилгын ажлын үед соёлын үнэт зүйлс шинээр тааралдвал, үүнийг Монгол Улсын Соёлын Өвийг Хамгаалах тухай хуулийн дагуу зохих газарт нь даруй мэдэгдэж, холбогдох арга хэмжээг авхуулах зэрэг болно.

Осол эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөө:

Уурхайн байгаль орчинд үзүүлэх нөлөөллийг бууруулах гол арга зам бол осол, эрсдлийг гаргахгүй байх юм. Иймээс уурхай нь 2024 онд аюулын үед авч хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөг боловсруулж батлуулахаар төлөвлөсөн. Ажилчдыг хөдөлмөр хамгааллын хувцас хэрэгсэл, өглөө бүр ХААБ сургалтыг хийхээр төлөвлөсөн.

Хүснэгт 5. Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

№	Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, мян.төг	Нийт зардал, мян. төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	Аюулын үед хэрэгжүүлэх төлөвлөгөө Боловсруулах	Аюулын үед авч хэрэгжүүлэх төлөвлөгөө 2024 батлуулах	Уурхайн бүх объектод хамаарна.	1	500.000 төг. жилд		4 сард	ОБЕГ-ын даргын 2016 оны 3 дугаар сарын 25-ны өдрийн А/75 дугаар тушаалын хоёрдугаар хавсралт
2	Ажилчид гэмтэж бэртэх	Ажилчдыг хөдөлмөр хамгаалалтын хэрэгслээр хангаж ажиллах	Бүх ажилчид		Үйл ажиллагааны зардал орно.			
3	Гал түймэр гарах	Төслийн талбайд галынхор байршуулах	Төслийн талбай			Компани дотоод зардалаар.	Улиралдаа 1 удаа цэнэглэх	
4	Ажилчдын хайхрамжгүй үйлдлээс болж осол гарах	Ажилчдад хөдөлмөр хамгаалал аюулгүй ажиллагааны	Бүх ажилчид	Өдөр бүр	Үйл ажиллагааны дотоод зардал		Жилд 1 удаа	

Хөвсгөл аймгийн Цэцэрлэг сумын нутаг дэвсгэрт байрлах “Могойн гол” ХК-ийн MV-017243, MV-000384 тоот тусгай зөвшөөрөл бүхий “Могойн голын чулуун нүүрсний ордыг ил аргаар ашиглах” төсөл

2026 он

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

№	Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, мян.төг	Нийт зардал, мян. төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
		сургалт явуулах А/173						
5	Авто ослоос сэргийлэх	Анхааруулах тэмдэглэгээг байршуулах	Төслийн талбайд	10ш 30000		300.0		
	Нийт				800.0			

Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө:

Хуулийн шинэчилсэн найруулгаар хог хаягдлын дахин боловсруулах үйл ажиллагааг дэмжих, эдийн засгийн хөшүүрэг, урамшуулал олгох харилцааг зохицуулсан. Хог хаягдалтай холбоотой үйл ажиллагаанд үүрэг, хариуцлагын тогтолцоог тодорхой болгосон. Тодруулбал, аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нарт хуулийг хэрэгжүүлэхэд хяналт тавих, менежментийг сайжруулах бүрэн эрх олгосон. Нийтийн эдэлбэр газар, ногоон бүсэд хог асгахад ашигласан тээврийн хэрэгслийг хураах, хог хаягдал хаясан хүнийг нэг сая, хуулийн этгээдийг гурван сая төгрөгөөр торгох заалт бий. Мөн хог хаяж байгаа тухай мэдээллийг өгсөн иргэнд мэдээлэл нь баталгаажсан тохиолдолд торгуулийн дүнгийнх нь 15 хувьтай тэнцэх мөнгөн урамшуулал өгөхийг хуульчилсан. Олон улсад баримталдаг “үүсгэгч нь хариуцах”, “бохирдуулагч нь төлөх” зарчмаар бараа бүтээгдэхүүний хэрэглээнээс үүсэх хаягдал, сав баглаа боодлыг эргүүлэн татах, дахин ашиглах, боловсруулахыг үйлдвэрлэгч болон импортлогч нь хариуцах, үүсгэсэн хэмжээнээсээ хамаарч хог хаягдлын төлбөр, хураамж төлөх зохицуулалттай болсон.

Мөн хог хаягдалтай холбоотой Монгол улсын ахуйн болон үйлдвэрийн хог хаягдлын тухай, Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулиуд болон бусад холбогдох хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг ханган, тэдгээрт нийцүүлэн гаргасан компанийн дотоод журмыг мөрдлөгө болгон ажиллаж байна.

- Уурхайн байршлын онцлогтой холбогдон гадаргуугийн түр урсац ус зайлуулах байгууламж төлөвлөж, уг байгууламжийг цэвэр байлгахад анхаарах.
- Ахуйн хатуу, шингэн хог хаягдлыг зориулалтын саванд цуглуулж, ариутгах, тээвэрлэх графикийг гаргаж, нягт мөрдөх
- Хатуу хог хаягдал шууд хөрсөнд хүрэхгүйгээр зориулалтын саванд хуримтлагдах ба тэр нь таглаатай, ялаа шавж үржихээс сэргийлэх ариутгал хийж байх.
- Ахуйн хог хаягдлыг (баглаа боодлын хайрцаг, сав, цаас, төрөл бүрийн нөөш, архи, пивоны шил, нийлэг болон металл сав, уут хоол хүнс бэлтгэх явцад гарсан элдвийн хаягдал гэх мэт) ангилан тусгай саванд нэгтгэн байрлуулж зөөвөрлөн хаях.
- Хатуу хог хаягдал, бохир шингэнийг агуулах дээрх сав, хайрцагт ан цав гарсан эсэхийг байнга шалгаж, хэрэв ан цав гарсан тохиолдолд тухай бүр нягт нямбай бөглөж засч байх.
- Кэмпийн хүрээнд баригдах болон ашиглагдаж байгаа зарим барилга байгууламжуудыг (машины зогсоол болон спорт тоглоомын талбай, шатах тослох материалын агуулах гэх мэт) барьж тохижуулахдаа аль болох тэгш (1-20 -аас ихгүй) газрыг сонгон авч ургамал нь сийрэг буюу талхлагдсан газруудад (гэр сууц, барилга байгууламжийн эргэн тойрон, үүд хаалга зэрэг хүний хөлд үргэлжид өртөж байдаг) олон наст ургамлын үр цацаж, байнга арчилж, тордож байх.
- Ямар нэг шалтгаанаар бохир ус хөрсөнд нэвчиж эхэлсэн даруйд түүнийг арилгах арга хэмжээг яаралтай авах шаардлагатай.
- Үер усны аюулаас сэргийлэх далан бусад байгууламж байгуулах, цэвэр байлгах.
- Гал түймрээс урьдчилан сэргийлэх тусгай бүдүүвч схем боловсруулан баталж, техник хэрэгслийг бэлтгэн, ажилтан, ажилчдад аюул гарсан тохиолдолд тэдгээрийг ашиглах мэдлэг олгох, хийгдэх ажлын зардлуудыг байгаль хамгаалах төлөвлөгөөний нэгдсэн хүснэгтэнд тусгасан ба дээрхи нөхцлүүдэд тусгагдах зардлыг болзошгүй ажлын зардалд тусгана.

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

Могойн гол” ХК-ийн ажилчдын хотхонд ахуйн болон дахивар хог хаягдлыг төвлөрүүлэх нэгдсэн хогийн цэгийг байгуулан ажиллах шаардлагатай байна.

Хог хаягдлын удирдлагын төвд дараах ерөнхий шаардлага тавигдана:

- а) Дахин боловсруулах боломжгүй аюултай хог хаягдлыг Хог хаягдал цуглуулах, зөөвөрлөх ерөнхий журамд заасан зааврын дагуу хуулиар зөвшөөрөгдсөн тохирох арга технологийн дагуу устгалд оруулна.
- б) Бүх төрлийн шингэн аюултай болон аюултай бус хог хаягдлыг түр хадгалах цэгт цуглуулж, удирдлагын арга хэмжээний тохирох шатлалын дагуу хог хаягдлын төвлөрсөн төвд устгалд оруулна.
- в) Дахин ашиглах, дахин боловсруулах боломжгүй шингэн бус хог хаягдлыг шатаана эсвэл аюултай биш гэж үнэлбэл ландфил буюу булах цэг рүү илгээнэ.

Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөнд эхний жилд **1000.0 сая.төгрөг** шаардлагатай. Энэхүү ажилд хогний ангилан ялгалттай сав, ахуйн хог тээвэрлэх зардал багтсан болно.

Байгаль орчны удирдлагын тогтолцоо

Төсөл хэрэгжүүлэгч “Могойн гол” ХК нь байгаль орчныг хамгаалах удирдлагын систем чиг баримтлалыг боловсруулан ажиллахдаа “Байгаль орчны удирдлагын тогтолцоо, шаардлага, хэрэглэх арга зүйн заавар MNS ISO 14001:2005, Байгаль орчны удирдлагын тогтолцоо, зарчим, тогтолцоо, дэмжих аргачлалын заавар MNS ISO 14004:2005” стандартуудыг баримталж ажиллана. Байгаль орчны удирдлагын тогтолцоонд дараах зүйлийг хамруулан авч үзнэ.

- Төсөл хэрэгжих нутгийн байгаль орчны төлөв байдал, төслийн үйл ажиллагааны онцлогийг харгалзан үзсэн байгаль орчны бодлогыг тодорхойлох.
- Байгууллага нь ажилчдын үүрэгт ажил болон байгууллагын түвшинд байгаль орчны зорилго, зорилтыг тодорхойлох.
 - Зорилго зорилтын хэрэгжүүлэлт, үйл ажиллагаа
 - Хүний нөөц, үүрэг хариуцлагыг тодорхойлох.
 - Сургалт семинарыг зохион байгуулж, түүнд хамруулах
 - Харилцаа мэдээлэл /янз бүрийн түвшин ба ажил үүргийн хоорондын дотоод харилцаа мэдээлэл, гадны сонирхогч талуудаас ирүүлсэн холбогдох харилцаа мэдээллийг хүлээн авах, баримтжуулах ба түүнд хариу өгөх.
 - Баримт бичиг, түүний хяналт
 - Үйл ажиллагааны хяналт
- Хяналт шалгалт
 - Хяналт тавьж, хэмжилт хийх
 - Стандарт шаардлагад нийцэж байгаа эсэхийг тодорхойлох
- Бүртгэлийн хяналт /“Могойнгол” ХК-ийн болон улсын хэмжээний байгаль орчны хууль эрх зүй, дүрэм журам, шаардлагуудыг хангаж байгаа эсэхийг хянах мөн үр дүнгийн бүртгэлийг бий болгож хөтөлнө/.
- Удирдлагын дүн шинжилгээ /Байгууллагын удирдлага нь байгууллагынхаа байгаль орчны удирдлагын тогтолцооны нийцтэй, тохиромжтой, үр ашигтай байдлыг тогтмол хангахын тулд тогтоосон хугацаанд түүнд дүн шинжилгээ хийнэ. Эдгээр дүн шинжилгээнүүд нь байгаль орчны бодлого, зорилго, зорилтуудыг хамруулан байгаль

орчны удирдлагын тогтолцоонд өөрчлөлт оруулах хэрэгцээг тодорхойлох, тогтолцоог сайжруулах боломжуудыг үнэлэх асуудлыг авч үзнэ/.

- Байгаль орчны төлөвлөгөөт аудитыг 2 жил тутамд хийлгэх шаардлагатай бөгөөд мэргэжлийн байгууллагатай гэрээ байгуулан хийлгүүлэх шаардлагатай.

Олон нийтийн хамтын ажиллагаа

- Байгаль орчны асуудал хариуцсан хэлтэс эсвэл мэргэжилтэнтэй байна.
- Байгаль орчинтой хэрхэн зөв зохистой харьцах тухай сургалтыг ажилчдын дунд тогтмол хугацаанд хийж, түүний хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллана.
- Жил бүр байгаль орчинтой холбоотой ажилчдыг байгаль орчин, нөхөн сэргээлтийн сургалт семинарт байнга оролцуулан, байгаль хамгаалах арга хэмжээ болон нөхөн сэргээлтийн амжилттай хэрэгжүүлсэн туршлагатай компаниудтай уулзаж, туршлага судлуулах, тэдгээрийг өөрсдийн төсөлд тусган ажиллана.
- Жилд нэгээс багагүй удаа орон нутгийн уулзалтыг зохион байгуулж байгаль орчин хамгаалах, нөхөн сэргээлттэй холбоотой хийгдсэн болон хийгдэхээр төлөвлөж байгаа ажлыг танилцуулж, цаашид тэднийг байгаль орчныг хамгаалах ажилд татан оролцуулах боломжийг эрж хайна. Байгаль орчинтой холбоотой ажлуудад орон нутгийнхан хэрхэн оролцох боломжтой тухай санал асуулгыг авна.

Орон нутгийн байгаль орчныг дэмжих үйл ажиллагааг зохион байгуулж, санхүүжүүлнэ.

- Ажилчдыг байгаль орчны бодлого, дүрэм журам, стандартын тухай гарын авлага, үзүүлэн материалаар тасралтгүй хангах арга хэмжээ авна.
- Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хуулийн 9.1-т заасны дагуу жил бүр байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээ хийх эрх бүхий байгууллагаар боловсруулан зохих байгууллагуудад хүлээлгэн өгч батлуулж, уг төлөвлөгөөний дагуух арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлнэ.
- Олон давтамжтай буюу, байнга хийгдэх хяналт шинжилгээний ажлын багаж тоног төхөөрөмжийг худалдан авч байнгын хяналт шинжилгээний ажлуудад ашиглана.

Байгаль орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр (ОХШХ) нь Могойн гол ХК-аас явуулж байгаа үйл ажиллагаа, хэрэгжүүлж байгаа төсөл нь байгаль орчин, хүний амьдрах орчинд хэрхэн нөлөөлж байгаа, үзүүлж буй нөлөөлөл нь зөвшөөрөгдөх хязгаарт байгаа эсэхийг хянах үзүүлэлтүүдийг тодорхойлж, хэмжих, шинжлэх арга, стандарт, хяналт хийх байршил, давтамж зэргийг бүхэлд нь тусгасан нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний нэг чухал баримт бичиг юм.

Байгаль орчныг хамгаалах тухай, Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай Монгол Улсын хуулиудын дагуу Могойн гол ХК батлагдсан арга, аргачлалаар, итгэмжлэгдсэн тоног төхөөрөмжөөр байгаль орчны хяналт шинжилгээний ажлыг явуулах шаардлагатай. Тухайн жилд хийсэн хяналт шинжилгээний үр дүнгүүдийг жил бүрийн 12 дугаар сарын 1-ний дотор холбогдох төрийн захиргааны төв байгууллага /Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам/-д хүргүүлэн хянуулж, дараа оныхоо төлөвлөгөөг батлуулж ажиллах ёстой.

Орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөрийг бүрэн хэрэгжүүлэх, батлагдсан арга, аргачлалаар дээжлэлт, хэмжилт хийх, холбогдох нарийвчлал, тохиргоог хангасан багаж тоног төхөөрөмжөөр шинжилгээг хийлгэх, үр дүнг шаардагдах нэгжийн системээр гаргах зэрэг бүхий л үйл ажиллагааг Могойн гол ХК хариуцах болно. Байгаль орчны хяналт

шинжилгээг тус компанийн байгаль орчны мэргэжилтэн хариуцан гүйцэтгэх эсвэл
мэргэжлийн байгууллагатай хамтран ажиллана.

Хүснэгт 6. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Дээж авах цэгийн тоо	Дээж авах байршил	Хугацаа ба давтамж	Нэгж өртөг, жилийн нийт зардал мян.төг	огноо	Баримтлах стандарт, арга аргачлал	Зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ
Агаарын чанар, дуу чимээ							
SO2 NO2 Нийт тоос PM10 PM 2.5 дуу чимээ	6 үзүүлэлт * 3 байршил	Ажилчдын кемп орчим 97°49'59.141"E 49°21'38.786"N Ил уурхай орчим 97°50'12.619"E 49°21'18.017"N Овоолго орчим 97°49'20.146"E 49°21'11.931"N	Жилд 1 удаа	500.0	2026	MNS 4585:2007 Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий Шаардлага MNS 3384:1982 Сорьц авахад тавих ерөнхий шаардлага MNS 4048:1988 Тоосны хэмжээг тодорхойлох жингийн арга MNS 0017-2-5-11:1988 Агаар дахь азотын давхар ислийн хэмжээг тодорхойлох Фотоколориметрийн арга MNS 5013:2009 Бензин хөдөлгүүртэй автомашин. Утааны найрлага дахь хорт бодисын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ ба хэмжих арга	PM2.5- 50 мкг/м ³ 24 цаг, 25 мкг/м ³ жил PM10- 100 мкг/м ³ 24 цаг, 50 мкг/м ³ жил SO2-20 мкг/м ³ 24 цаг, 10 мкг/м3 жил NO2-40 мкг/м ³ 24 цаг, 30 мкг/м3 жил CO-30000мкг/м ³ 1 цаг, 1000 мкг/м ³ 8 цаг Pb-1 мкг/м3 24 цаг, 0.5 мкг/м3 жил
Усан орчин							
Усны ерөнхий хими,	2 цэгт * ерөнхий	Могойн гол		Усны ерөнхий		MNS 4586:1998	PH-6.5-8.5 NH4-N 0.5 мгN/л,

Хөвсгөл аймгийн Цэцэрлэг сумын нутаг дэвсгэрт байрлах “ Могойн гол”
ХК-ийн MV-017243, MV-000384 тоот тусгай зөвшөөрөл бүхий “ Могойн
голын чулуун нүүрсний ордыг ил аргаар ашиглах” төсөл

2026 он

Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Дээж авах цэгийн тоо	Дээж авах байршил	Хугацаа ба давтамж	Нэгж өртөг, жилийн нийт зардал мян.төг	огноо	Баримтлах стандарт, арга аргачлал	Зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ
бактерлогийн шинжилгээ (рН, ЕС, TDS, нийт шүлтлэг, рН, Cl, SO ₄ , NO ₂ , NO ₃ , CO ₃ , HCO ₃) Ахуйн хаягдал усны ерөнхий хими, бактерлогийн шинжилгээ (рН, ЕС, TDS, нийт шүлтлэг, рН, хүнд металлын шинжилгээ (As, U, Pb, W, Th, Sn, Cs, Cd, Nb, Se, Zn, Zr)	хими, хүнд металл 4 цэгт * хүнд металл, бакторло ги үзүүлэлт үүд	97°57'33.076"E 49°23'0.001"N Тэсийн гол 97°55'42.536"E 49°21'6.811"N	Жилд 1 удаа	химийн шинжилгээ 47500 төг, Хими бактериолог ийн бүрэн шинжилгээ 141700 төг 2 цэгт *1 төг= 378 400		Усан орчны чанарын үзүүлэлт. Ерөнхий шаардлага MNS 0900:2005 Ундны усны стандарт MNS (ISO) 4867:1999 Усны чанар. Дээж авах, хадгалах, хамгаалах арга MNS 3534-83 (Усны шинжилгээнд зориулж дээж авах) Усны анхан шатны тоо бүртгэл хөтлөх журам Усны тоо бүртгэлийн тайлан гаргах журам	NO ₂ -N 0.2 мгN/л, NO ₃ -N 9.0 мгN/л, PO ₄ -P 0.1 мгP/л , Cl 300мг/л, F 1.5 мг/л, SO ₄ 100мг/л, Mn 0.1 мг/л, Ni 0.01 мг/л, Cu 0.01 мг/л, Mo 0.25, Cd 0.005 мг/л, Co 0.01 мг/л, Pb 0.01 мг/л, As 0.01 мг/л, Cr 0.05 мг/л, Cr ₆₊ 0.01 мг/л, Zn 0.01 мг/л, Hg 0.1 мг/л, Эрдэс тос 0.05 мг/л, фенол 0.001 мг/л, ГИНБ 0.1 мг/л, Benzo(a) pyren 0.005 мкг/л
Хөрсний чанар							
Ялзмаг, рН, давсжилт,	6 үзүүлэлт	97°50'14.076"E 49°21'49.357"N	Жилд 1 удаа		2026	MNS 5850:2008 Хөрс бохирдуулагч бодис,	Хар тугалга (Pb) 100,

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө
Тайлан боловсруулсан: “Могойн гол” ХК

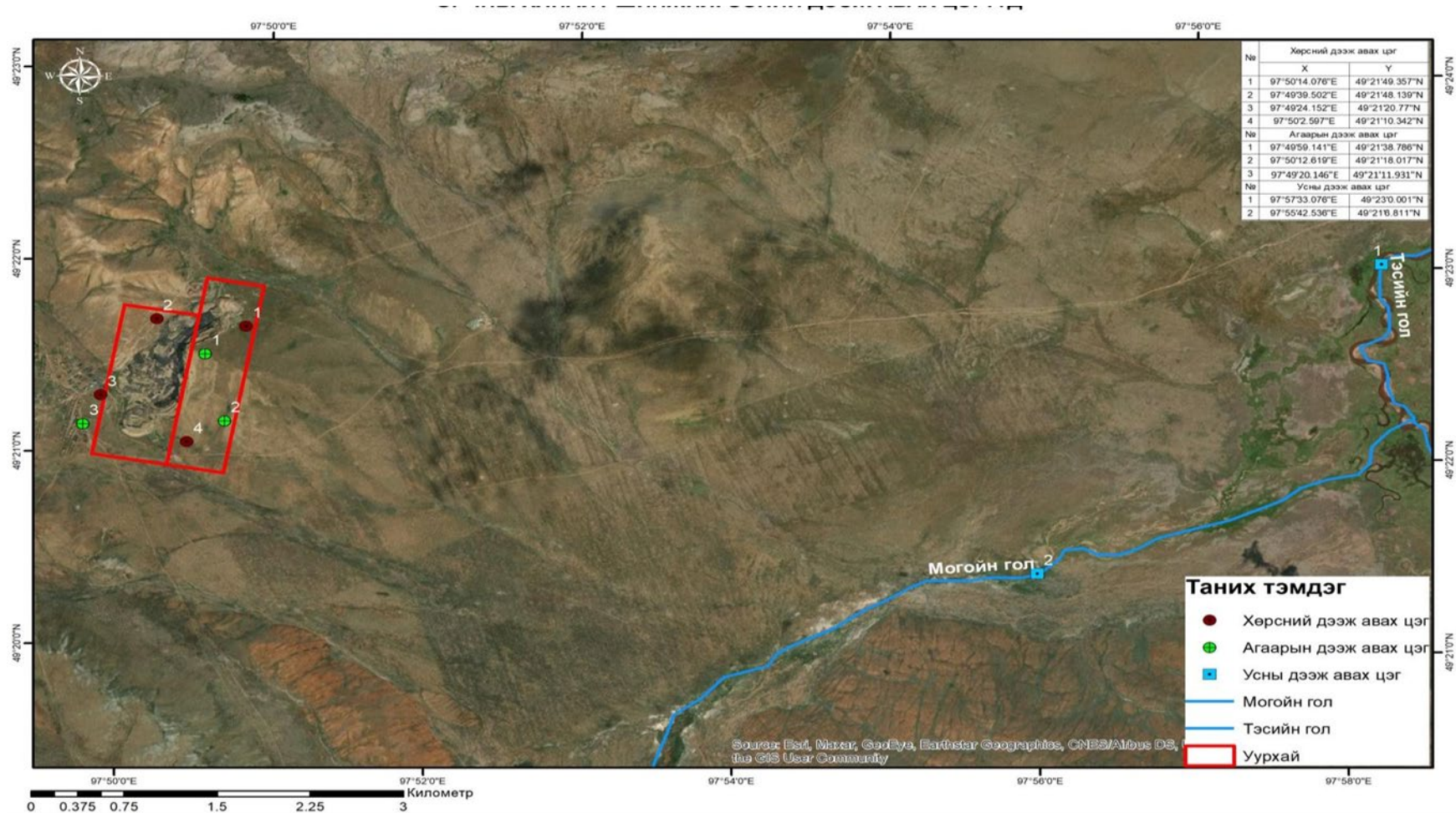
Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Дээж авах цэгийн тоо	Дээж авах байршил	Хугацаа ба давтамж	Нэгж өртөг, жилийн нийт зардал мян.төг	Огноо	Баримтлах стандарт, арга аргачлал	Зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ
P ₂ O ₅ , K ₂ O, Ширхэгийн бүрэлдэхүүн	* 4 байршил	97°49'39.502"E 49°21'48.139"N		25.0*4= 100.0		элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ стандарт MNS5914:2008	Кадмий (Cd) 3, Мөнгөн ус (Hg) 2, Мишьяк (As) 6, Хром (Cr) 150, Зургаан валентат хром (Cr6+) 4, Цагаан тугалга (Sn) 50,
Хөрсний биологийн бохирдлын үзүүлэлт	2 үзүүлэлт * 4 байршил	97°49'24.152"E 49°21'20.77"N	Жилд 1 удаа	40.0 40.0*4=160.0		Эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлтийн нэр томьёо, тодорхойлолт MNS5915:2008	Стронций (Sr) 800, Ванадий (V) 150, Зэс (Cu) 100, Никель (Ni) 150, Кобальт (Co) 50, Цайр (Zn) 300, Молибден (Mo) 5, Селен (Se) 10, Бор (B) 25, Фтор (F) 200, Цианид (Cn) 25 мг/л,
Хөрсний хүнд металлын бохирдол (Pb), (Cr), (Zn), (Ni), (Cd), (ГЗХ, БОХЗТЛ)	5 үзүүлэлт * 4 байршил	97°50'2.597"E 49°21'10.342"N	Жилд 1 удаа	50.0*4=200.0	2026	Уул уурхайн үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаагаар эвдэрсэн газрын ангилал MNS5917:2008 Уул уурхайн үйлдвэрийн үйл ажиллагаагаар эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлт MNS5916:2008 Газар шорооны ажлын үеийн үржил шимт хөрс хуулалт, хадгалалт, MNS5918:2008 Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах техникийн шаардлага MNS5546:2005 Бэлчээрийн газрын хөрсний элэгдэл, эвдрэл, ургамлын	Теофенол, фенол 4, газрын тосны бүтээгдэхүүн 2 мг/кг

Хөвсгөл аймгийн Цэцэрлэг сумын нутаг дэвсгэрт байрлах “ Могойн гол”
ХК-ийн MV-017243, MV-000384 тоот тусгай зөвшөөрөл бүхий “ Могойн
голын чулуун нүүрсний ордыг ил аргаар ашиглах” төсөл

2026 он

Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Дээж авах цэгийн тоо	Дээж авах байршил	Хугацаа ба давтамж	Нэгж өртөг, жилийн нийт зардал мян.төг	Огноо	Баримтлах стандарт, арга аргачлал	Зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ
						талхлагдлыг тогтоох ерөнхий шаардлага	
Ургамлан нөмрөг							
Ургамлан нөмрөгийн тархалт, бүрэлдэхүүн, хэвшинж, төрөл зүйлийн бүтцийг тодорхойлох	11 байршил д монитор инг хийх	Байршлыг хяналт шинжилгээний	2 жилд 1 удаа	Хээрийн судалгаа, суурин судалгаа 1 000.0	2026	Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний аргачилсан заавар, 2.3.4 Ургамлан нөмрөгийн судалгааны арга	
Амьтан							
Уурхай орчмын амьтны зүйлийн бүрдэл, тархац	Шувуу	Төслийн талбайн ойр орчимд амьтдын амьдрах орчин, нүүдэл, судалгаа	2 жилд 1 удаа	2200.0 жил	2026	Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний аргачилсан заавар, 2.3.5 Амьтны аймгийн хээрийн судалгаа	
	Хөхтөн амьтад						
	2 нутагтан, мөлхөгчи д						
	Шавьжий н аймаг						
НИЙТ ЗАРДАЛ:				3660. 0мян.төг			

Зураг 2. Орчны хяналт шинжилгээ явуулах цэгийн байршил

БОМТ-г хэрэгжилтийн нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь

Төсөл хэрэгжүүлэгч Могойн гол ХК жил бүр БОМТ-ний хэрэгжилтийн талаар байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад тайлан хүргүүлэх ба байгаль орчны хяналтын улсын байцаагч, орон нутгийн байцаагч, бүх шатны Засаг даргад тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланг жил тутамд хүргүүлнэ.

Төсөл хэрэгжүүлэгч Могойн гол ХК нутаг дэвсгэрийн сум, багийн иргэдийн нийтийн хуралд БОМТ-ний хэрэгжилтийн талаар танилцуулгыг хагас жил тутамд хийнэ.

Хүснэгт 7. БОМТ-г тайлагнах хуваарь:

БОМТ хэрэгжилтийг тайлагнах, хэлэлцүүлэх байгууллагууд	Тайлагнах хэлэлцүүлэх хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Хугацаа нь тов	Хэлэлцүүлгээр санал авах чиглэл	Зохион байгуулах газар/байршил
Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам	Тухайн Жилийн БОМТ	Тухайн жилд байгаль орчныг хамгаалах, орчны өөрчлөлтийг хянах хөтөлбөр агуулсан байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг батлуулах	Өмнөх жилийн 12 дугаар сар	БОМТ-нд орон нутгаас санал авч байгаль орчны төрийн захиргааны төв байгууллагаар хянуулж батлуулах	Орон нутаг, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам
Хөвсгөл аймгийн байгаль орчны газар	Тухайн Жилийн БОМТ хэрэгжилтийн тайлан	Төлөвлөлтийн үзүүлэлт тус бүрийн биелэлт, тайлбар	Тухайн жилийн 11 сарын 1-ний Дотор	Төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн биелэлтийн дүгнэлт	Төсөл хэрэгжүүлэгч

**Хөвсгөл аймгийн Цэцэрлэг сумын нутаг дэвсгэрт байрлах “ Могойн гол”
ХК-ийн MV-017243, MV-000384 тоот тусгай зөвшөөрөл**

2026он

Хөвсгөл аймгийн БОГ, МХГ, сав газрын захиргаа, Цэцэрлэг сумын ЗДТГ, байгаль орчны хяналтын улсын байцаагч	Төслийн талбай дээр хэрэгжсэн ажлыг тайлагнах	Төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн биелэлтийг хянах	Тухайн жилийн 12 сарын 1-ний дотор	Төлөвлөгөөний биелэлтийг хянаж, дараа жилийн төлөвлөгөөнд санал авах	
БОАЖЯ- Хүрээлэн буй	Тайлантай танилцаж	Байгаль орчны менежментийн	Тухайн Жилийн	Дараа оны төлөвлөгөө болон	Байгаль орчин, аялал
орчин, байгалийн нөөцийн газар	баталгаажу улах	төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланг баталгаажуулах	12 сард багтаана	түүнийг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах хөрөнгө зардлын хэмжээг батална.	жуулчлалын яам

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө
Тайлан боловсруулсан: “Могойн гол” ХК